

*До разової спеціалізованої вченої ради
ID 15233 у Дніпровському Державному
університеті внутрішніх справ
49000, м. Дніпро, пр-т Науки, 26*

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

Санакоева Дмитра Борисовича

**на дисертаційне дослідження Тихоненка Сергія Олександровича
на тему «Особливості реалізації процесуальної компетенції слідчим у
кримінальному провадженні в умовах поширення пандемії COVID-19»,
поданого на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право
за спеціальністю 081 Право**

Пандемія коронавірусної хвороби COVID-19 стала однією з наймасштабніших глобальних криз сучасності, яка суттєво вплинула на всі сфери суспільного життя, функціонування державних інституцій та систему забезпечення правопорядку. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, з початку пандемії у світі було офіційно зареєстровано понад 777 млн випадків захворювання на COVID-19 та понад 7 млн летальних випадків, пов'язаних із наслідками коронавірусної інфекції. Водночас результати досліджень ВООЗ щодо надлишкової смертності свідчать, що реальні демографічні втрати від пандемії є значно більшими та можуть перевищувати 14,9 млн осіб лише протягом 2020–2021 років. Пандемія продемонструвала вразливість державних систем до біологічних загроз та актуалізувала необхідність вироблення нових підходів до організації діяльності органів державної влади в умовах надзвичайних ситуацій медико-біологічного характеру.

Специфіка професійної діяльності слідчих полягає в необхідності систематичної взаємодії з невизначеним колом осіб під час проведення допитів, одночасних допитів, пред'явлення для впізнання, обшуків, слідчих експериментів, освідкувань та інших слідчих (розшукових) дій. За таких умов ризик інфікування набуває не лише медичного, але й криміналістичного значення, оскільки безпосередньо впливає на організацію розслідування кримінальних правопорушень, порядок планування процесуальних дій, вибір тактичних прийомів та забезпечення безпеки учасників кримінального провадження. Пандемія вперше поставила перед криміналістикою питання необхідності врахування біологічних загроз як одного з факторів, що визначають ефективність слідчої діяльності.

Особливу увагу необхідно приділяти питанням соціального та правового захисту поліцейських, які захворіли на COVID-19 під час виконання службових обов'язків. Оскільки інфікування працівників поліції у більшості випадків

відбувалося внаслідок виконання покладених на них державою функцій, захворювання та його наслідки повинні розглядатися крізь призму професійного ризику.

Водночас слід зазначити, що проблема COVID-19 не втратила своєї актуальності після офіційного завершення пандемічного періоду. Незважаючи на скасування більшості карантинних обмежень та припинення режиму надзвичайного реагування у сфері громадського здоров'я, випадки захворювання на коронавірусну хворобу продовжують реєструватися в багатьох країнах світу, у тому числі в Україні.

Саме це зумовлює актуальність обраної теми Тихоненка Сергія Олександровича.

Результати дисертаційного дослідження є аргументованими, переконливими та отримані завдяки широкому використанню наукових джерел, емпіричного матеріалу та вмілому використанню існуючого масиву методів наукового дослідження. Зміст дисертації демонструє вміння автора доводити власні думки, аргументувати, з посиланням на емпіричні матеріали та статистичні дані доводи й пропозиції.

Дисертація Тихоненка С.О. є одним з перших у вітчизняній науці комплексним монографічним дослідженням основних загальнотеоретичних та процесуальних засад, форм і концептуальних положень щодо реалізації процесуальної компетенції слідчим у кримінальному провадженні в умовах поширення пандемії COVID-19, в якому сформульовано низку наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, що мають важливе теоретико-прикладне значення для науки кримінального процесу, криміналістики та діяльності органів досудового розслідування.

Встановлено, що процесуальна компетенція слідчого являє собою не лише сукупність передбачених кримінальним процесуальним законодавством прав та обов'язків, а й складну функціональну систему повноважень, реалізація яких забезпечує ефективне досягнення завдань кримінального провадження.

Обґрунтовано, що сучасний зміст процесуальної компетенції слідчого найбільш повно розкривається через взаємодію трьох основних блоків діяльності: організаційного, доказового та процесуально-розпорядчого. Доведено, що саме така структура дозволяє комплексно оцінити місце слідчого в механізмі досудового розслідування та визначити особливості реалізації його повноважень в умовах надзвичайних ситуацій біологічного характеру.

Дослідження впливу пандемії на організацію діяльності слідчих підрозділів дозволило констатувати, що керівники органів досудового розслідування були змушені впроваджувати нові алгоритми планування роботи, організовувати дистанційну взаємодію між працівниками, забезпечувати особовий склад засобами

індивідуального захисту та підтримувати безперервність розслідування навіть в умовах тимчасової непрацездатності окремих співробітників. Доведено, що ефективність діяльності слідчих підрозділів у період пандемії значною мірою залежала від рівня організаційної готовності до функціонування в умовах кризових ситуацій.

Обґрунтовано, що ризик інфікування COVID-19 під час здійснення слідчої діяльності є самостійним криміналістично значущим фактором, який безпосередньо впливає на вибір організаційних і тактичних рішень. Встановлено, що під час планування та проведення першочергових слідчих (розшукових) дій слідчий повинен враховувати не лише процесуальні та криміналістичні аспекти, але й фактори епідемічної небезпеки, пов'язані з умовами проведення процесуальної дії, кількістю учасників, тривалістю контакту та особливостями приміщення.

Нормативно-правову та інформаційну основу дисертаційного дослідження складають: Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України, чинні законодавчі й підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють кримінальні процесуальні відносини в нашій державі.

Основні положення та результати дисертації відображено у шести наукових публікаціях, із яких чотири – статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, дві – тези у збірниках наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях.

У цілому позитивно оцінюючи дисертацію Бабенка Владислава Вікторовича необхідно висловити ряд зауважень, звернути увагу на твердження, що викликають сумніви та можуть слугувати підґрунтям для дискусії під час її захисту:

1. У дисертації недостатньо уваги приділено питанням документування та доказового значення інформації, отриманої за допомогою цифрових технологій під час проведення дистанційних слідчих (розшукових) дій, що потребує подальших наукових досліджень.

2. Запропонована автором класифікація факторів ризику інфікування учасників кримінального провадження є науково обґрунтованою, однак окремі критерії віднесення факторів до певних груп потребують додаткового уточнення та деталізації.

3. Незважаючи на комплексний характер дослідження, поза межами дисертаційної роботи залишилися питання впливу пандемії COVID-19 на організацію діяльності інших суб'єктів кримінального провадження (прокурора, слідчого судді, експерта, спеціаліста та адвоката), що могло б сприяти більш повному розкриттю досліджуваної проблематики.

4. Робота тільки виграла б, якби автор направив свої пропозиції зі змінами до чинних нормативно-правових актів, які регламентують кримінальну процесуальну діяльність слідчого у кримінальному провадженні в умовах поширення пандемії COVID-19, до Верховної Ради України.

Слід зазначити, що висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку виконаної роботи і викликані скоріше наявністю новаторських ідей, а також складністю обраного предмету наукового аналізу.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертація Тихоненка Сергія Олександровича «Особливості реалізації процесуальної компетенції слідчим у кримінальному провадженні в умовах поширення пандемії COVID-19», є завершеною самостійною працею, в якій отримано ряд нових науково обґрунтованих теоретичних результатів, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що полягає у виробленні цілісної концепції формування правових механізмів регулювання щодо реалізації процесуальної компетенції слідчим у кримінальному провадженні в умовах поширення пандемії COVID-19, виявленні проблемних аспектів застосування норм кримінального процесуального законодавства в цій сфері, а також виробленні пропозицій та рекомендацій щодо його вдосконалення для підвищення ефективності виконання завдань кримінального судочинства та ефективного здійснення досудового розслідування. Вона відповідає вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Тихоненко Сергій Олександрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

завідувач кафедри кримінального процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

Дмитро САНАКОЄВ

Підпис Санакоєва Д.Б. засвідчую:

Проректор Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції

Олександр ЮНІН